

השיעור השבועי

של הגאון רבי משה יוחאי רוז שליט"א | רב ק"ק תפילה למושה' וראש כולל 'פלא יועץ' לוד

סימני ראש השנה

מידי יום ראשון בשעה 19:30 | בית הכנסת 'תפילה למושה' רחוב המצביאים 5, לוד

נושאי השיעור:

- א. 'טוב אחרית דבר מראשיתו'. ב. כח ההתחלה. ג. סימני ראש השנה. ד. האם יש חשש נחוש בסימני ראש השנה.
- ה. הסימנים מתקנים את הטא עין הדעת. ו. עשיית פעולה משפיעה מציאות. ז. מעשה נפלא על סגולת הסימנים.
- ח. לראות או לאכול? ט. שינה ביום ראש השנה. י. להזהר מכעס בראש השנה. יא. סדר הסימנים. יב. עץ התמר ניזון מן השמים. יג. להקדים ברכת ה' ליהי רצון. יד. אם יש חשש הפסק באמירת 'יהי רצון' קודם האכילה. טו. נחל גיחון. טז. מאמרי תלמוד ירושלמי שחסרים לפנינו. יז. רבי חיים הכהן בעל "טור ברקת". יח. רבי יעקב חזק אב"ד פאדובה.

סימני ראש השנה

ד. מהסיבה הזאת תיקנו לנו בראש השנה כמה דברים של התחלה טובה בכדי שיהיו לסימן טוב למשך כל השנה כולה. וכך אומר אבבי בהוריות שם: השתא דאמרת סימנא מילתא היא, לעולם יהא רגיל למיחזי בריש שתא קרא ורוביא, כרתי וסילקא ותמרי. דהיינו שאדם יהיה רגיל לראות בראש השנה חמש דברים הללו. קרא זה דלעת, ורוביא זו השעועית (הלבנה עם הנקודה השחורה, ויא שזה משהו אחר). כרתי זה כמו בצל ירוק עבה. סלקא זה עלי תרד (הנקראים מנגולד, ולא הסלק הסגול), ותמרים כולם יודעים מה זה. המאמר הזה הזו מופיע גם במסכת כריתות (דף ו.) עם שינוי של מילה אחת, שם אמרו שיהיה אדם רגיל לאכול (ולא רק לראות).

האם יש חשש נחוש בסימני ר"ה

ה. מה אבבי בא לחדש לנו? כתוב בתורה "לא תנחשו", וביארו בגמרא (סנהדרין סה): כגון: האומר פתו נפלה מפיו מקלו נפלה מידו. בנו קורא לו מאחוריו. עורב קורא לו, צבי הפסיקו בדרך וכו'.

מהמים, אבל חכמים לא הסכימו על הדבר. סנחריב הגיע עם מאות אלפי חיילים, עד שאמר לחזקיהו אני אתן לך אלפיים סוסים אבל אין לך חיילים לרכב עליהם, ואילו הצבא שלי אם כל חייל שלי יתן יריקה אחת על ירושלים העיר תטבע. ולכן חזקיהו סתם את נחל גיחון.

והיה מעשה עם רבנו חיים ויטאל תלמידו של האר"י ז"ל, בומן שהיה בירושלים בא מושל רשע בשם אבו סיפין, והוא ידע שחזקיהו המלך סתם מי גיחון, ושאל אם נמצא היום מי שיוכל לפתחו. ואמרו לו הגוים שיש חכם גדול רבי חיים ויטאל והוא יכול לפתחו. המושל קרא למהרח"ו ביום ששי, וציוה עליו שעד שהוא יחזור מבית התפילה שלו שיפתח את הנהר הזה כי הוא נצרך מאד לתושבי העיר, ואם לא יעשה כן דמו בראשו. ומהרח"ו עשה קפיצת הדרך והלך לדמשק. בא אליו האר"י ז"ל בחלום ואמר לו: לא טוב הדבר, כי זה השר היה גלגול סנחריב, (ולכן נקרא אבו סיפין שבערבי פירושו אבי החרבות), ואתה יש בך ניצוץ חזקיה המלך, והיתה שעת הכושר לתקן ולפתוח מי גיחון כיון שחזקיהו עשה כן שלא ברצון חכמים, ואם היית פותח היתה מגיעה הגאולה על ירך. אמר לו מהרח"ו או אני אחזור לירושלים לפתוח אותו. אמר לו האר"י כבר חלפה השעה.

'טוב אחרית דבר מראשיתו'

א. במדרש קהלת רבה (ז, ח) על הפסוק 'טוב אחרית דבר מראשיתו', אמר רבי עקיבא: טוב אחרית דבר כשהוא טוב מראשיתו. כלומר דבר שהתחילו אותו בצורה טובה ובכונה טובה, אזי גם אחריתו טובה. ודרשו את זה על אלישע בן אבויה, שאביו הקדישו לתורה שלא לשם שמים, ובסופו של דבר יצא לתרבות רעה. (וזה מובא בירושלמי חגיגה ריש פרק ב', והובא בתוספות חגיגה טו. ד"ה שובו). ומכאן רואים כמה חשוב שההתחלה תהיה טובה.

ההתחלה משפיעה עד עולם

ב. רואים את הענין הזה גם במצוות שלנו, למשל אמרו בגמרא (שבת קל): כל מצוה שקיבלו עליהם בשמחה כגון מילה, עדיין עושין אותה בשמחה. וכל מצוה שקבלו עליהם בקטטה, עדיין עושין אותה בקטטה. ע"כ. וזה מלמד אותנו את כח הראשית, כי לפי מה שאדם כין האדם את עצמו ויתחיל את הדבר בקדושה כך ימשך מזה אחר כך.

ג. כתוב בגמרא בהוריות (דף יב.) אין מושחים את המלכים אלא על המעיין. כלומר, כשמושחים את המלך לא עושים לו הכתרה בבית הנשיא... אלא ליד המעיין. והטעם כי יש שם כל הזמן מים זורמים ויש בזה סימן שמלכותו תימשך. ממי לומדים זאת? מדוד המלך ששלח למשוח את שלמה המלך ליד נחל גיחון, כי הוא אמר הנה שאול היה מלך צדיק אך מלכותו נגמרה מהר, וכדי שמלכותו של שלמה תמשך - תמשחו אותו בנחל גיחון.

1. הגיחון הוא נהר שהיה בירושלים, (כיום קראו על שמו לתאגיד המים של ירושלים). לפני כמה שנים שמעתי מיהודי בשם ר' יעקב סיביליה הי"ו שמתעסק הרבה עם קבר דוד המלך, שנחל גיחון הנזכר בתנ"ך אינו המעיין שהיום קוראים גיחון בעיר דוד, אלא הוא היה נחל גדול מאד מעל העיר העתיקה, בסביבות האיזור שנמצא היום חניון קרתא וכיכר צה"ל, ויש לזה ראיות [ועיין שם הגדולים מע' מהר"ר חיים ויטאל]. וזה היה נחל גדול, אלא שחזקיהו המלך סתם אותו, כדי שנסחריב וחיליו לא יהנו

עשיית פעולה משפיעה מציאות

ח. בכמה דברים מצאנו שאנחנו עושים פועל דמיוני כדי לחזק את הפעולה. למשל, כשאנחנו אומרים 'פותח את ידך' פותחים את הידים, וזה בא לעשות סימן שהקב"ה יפתח לנו שערי פרנסה. גם בראש השנה אנו עושים אחרי מנחה "תשליך", ואומרים את הפסוק 'ותשליך במצולות ים כל חטאתם' ואנחנו מנערים את הבגדים, מה הטעם לזה? כי הפועל הדמיוני עושה מציאות. רואים זאת בנביאים בכמה מקומות בספר ירמיהו ובספר יחזקאל, לדוגמה הקב"ה אומר לנביא תשכב על צד ימין זה סימן שיהיה כן, על צד שמאל יהיה כן, תזרוק את החיצים לשם זה סימן שיהיה כן. ולכן בר"ה אנו אוכלים את המאכלים האלו ומבקשים שבזכות המעשים האלו הקב"ה ישפיע עלינו טובה וברכה.

מעשה נפלא על סגולת הסימנים

ט. וצריך לדעת שזה לא סתם, שמעתי סיפור ממרן הרב עובדיה זצ"ל שמראה מה הכח של סימני ר"ה. סיפור שהיה לפני בערך 140 שנה בבגדאד. היה יהודי בשם רבי משה בן עזרא שהיה תלמיד של רבנו עובדיה סומך (רבו של הבן איש חי). ואבא שלו היה מפרנס אותו, יום אחד הוא ראה את אביו בלי מצב רוח, שאל אותו הבן מה קרה אבא למה אתה בצער, סיפר לו אביו שהוא סוחר טבק ומזה היה משתכר בשפע, אבל עכשיו בא לכאן רשע גוי "קוריקוז" שמו, והוא פתח חנות בדיוק לידו ועושה לו השגת גבול שהוא מוריד את המחיר, וגם כשאני גם מוריד הוא מוריד עוד, ויותר גרוע מזה שהוא פותח מוקדם את החנות ואני לא יכול לעשות כן, שאני מתפלל שחרית לומד חוק לישראל אוכל משהו והולך לעבודה, אבל הוא פותח מוקדם, והפרנסה שלי יורדת ויורדת ואין לאל ידי.

י. אמר לו הבן ר' משה, אל תדאג אבא, תזכיר לי את זה בר"ה. כשהגיע ליל ראש השנה אמר: יהי רצון שיתמו אויביו והוסיף לומר וגם קוריקוז, ובכרתי אמר: שיכרתו אויבנו ויכרת קוריקוז... בצום גדליה בא אביו לחנות והוא רואה שקוריקוז לא פתח את חנותו, אחר כך ראה את אשתו לבושה שחורים, שאל אותה מה קרה, ואמרה לו שהוא נפל אתמול ומת... רואים שיש השפעה גדולה של הסימנים. ולא רק על האויבים למטה (ואנו צריכים לכך הרבה שיש לנו הרבה שונאים שרצים להרע לעם ישראל), אלא גם האויבים שלמעלה כגון המשטנים ומידת הדין, ואנו מבקשים מהקב"ה שיכניע אותם. כך כותב הבן איש חי.

לראות או לאכול?

יא. אמרנו שיש שתי נוסחאות בגמרא, שבמסכת הוריות כתוב שיהיה אדם רגיל "לראות", ובכריתות כתוב שיהיה אדם רגיל "לאכול", והשו"ע כתב שצריך לאכול, ומזה נלמד שאם יש דברים שאי אפשר לאכול אותם, כגון מי שאין לו עלי סלק של גוש קטיף, או שיש לו רוביא שאינה נקיה מספיק ויש חשש של תולעים, במצב כזה אפשר לנהוג כמו הגירסה שמספיק לראות, ויאמר את נוסח התפילה בלי לאכול.

וכו'. לדוגמה אדם הולך ברחוב ונפל לו המפתחות, ואמר זה סימן שאני לא צריך ללכת. או שבא לצאת עם הרכב מהחניון והמחסום לא נפתח, אז הוא אומר שזה סימן שאני לא צריך ללכת. זה נקרא ניוחש. אז למה כאן בסימני ליל ראש השנה אין כאן משום ניוחש. ובאמת שכך שואלים הראשונים בסוגיא.

ו. אחד התרועים שאפשר לומר שיש הבדל בין דבר שכבר קרה ואז האדם מנחש שזה מסמל משהו, שזה אסור מצד ניוחש, לבין כאן שעושים פעולה כדי לסמל את העתיד לבוא ולבקש שיהיה לטובה. ובדומה לזה כותב המאירי (הוריות שם): שכל אלו הסימנים אינם אלא הערה שיעוררו לתשובה, שאין הדבר תלוי באמירה לבד אלא בתשובה ומעשים טובים, כלומר שאני לא אומר בזכות הכרתי הזה האויבים יכרתו, כי זה דומה לניחוש, אלא הסימנים הם באו לעורר את האדם, ולכן האדם אוכל קרא ואומר שיקראו זכויותינו וכדומה, וזה מעורר אותו לתשובה להתנהג בצורה טובה כדי שיהיה ראוי לברכות האלו. וכן לגבי המלך לא אומרים לו בזכות שנמשחת על המעיין המלכות שלך תמשך, אלא אומרים לו אם אתה רוצה שהמלכות שלך תמשך תתנהג כמעייין נובע אשר לא יכזבו מימיו, וכמו שהתורה בפרשת כי תצא מצוה על המלך כיצד להתנהג. ולפי דבריו יוצא שגם הסימן של המלך וגם הסימן של ראש השנה אינו בא כדי לנחש מה יהיה, אלא רק כדי לעשות "רמז" להורות למלך או לאדם כיצד להתנהג ויהיה לו לסימן טוב, ורמז כזה אינו ניוחש. וכעין זה כתב ידידי הגאון רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א בספר "פרדס יוסף החדש" (ר"ה עמוד קפא).

הסימנים מתקנים את חטא עין הדעת

ז. בספר מקור חיים לרבי חיים בעל "טור ברקת"², כתב הסבר יפה, למה אוכלים סימנים בראש השנה. הוא אומר שהרי אדם הראשון נברא בראש השנה, וכמו שאומרים "היום הרת עולם", שזה בעצם הזמן שהאדם נברא, שבשבילו היתה עיקר הבריאה. ובאותו יום אדם חטא שאכל מעץ הדעת ואכילה זו גרמה מיתה לו ולכל העולם, לכך אנו אוכלים עכשיו דברים טובים שהם מותרים, ואומרים, רבנו של עולם! תראה שאנחנו אוכלים רק דברים המועילים שיש בהם זכרון טוב לתקן את מעשינו ולהחיות נפשנו לעבדך באמת, ואנחנו באים לתקן את האכילה של אדם הראשון. ומוסיף עוד שהרי לכל עשב יש מלאך שאומר לו גדל (כך כתוב במדרש ב"ר י, ו), לכן כשאנחנו אוכלים בר"ה סילקא וכדומה אז אנו מעוררים את המלאך הממונה עליו, ומבקשים מהש"ת שיתן לנו שנה טובה, ואז גם המלאך שמגדל אותו מברך אותנו. (והטעם הזה כתוב גם בחמדת ימים, ויתכן ששמעו זאת מהאר"י ז"ל או ממהר"ו).

2. היה תלמיד מובהק של רבנו חיים ויטאל. הוא נולד בצפת ואח"כ הגיע לדמשק וסוריה, ולמד אצל ר"ח ויטאל הרבה שנים, יש לו חיבור גדול על השלחן ערוך בדרך הקבלה, והיו לו הרבה כתבי יד שלו, ורצה להדפיס את כל כתביו שעמל עליהם שנים רבות, ולכן הפליג לאיטליה ששם היה בית דפוס כדי להוציאם לאור. בדרך באו עליהם שודדי ים, וכדי להנצל מהם הוא קפץ ביחד עם בנו למים, אבל הוא איבד את כל הכתבים שלו בים. אך הרב לא התייאש אלא שיחזר את ספריו מזכרוננו, הוא נפטר באיטליה בכ"ה בניסן שנת תט"ו.

שינה ביום ראש השנה

חמש סימנים, והשו"ע הוסיף עוד, ובספרי המנהגים הוסיפו עוד, אבל יש משהו שיותר חשוב מהסימנים, כותב המשנה ברורה (סימן תקפג ס"ק ה) שיזהר האדם מאד שלא לכעוס בר"ה, מלבד גודל האיסור, כדי שיהיה לסימן טוב. ועוד, הרמ"א (סימן תקפג ס"ב) כותב שיש נזהרים שלא לאכול אגוז שזה בגימטריה "חט" (למרות שאנחנו כותבים חטא עם א' מ"מ ההיגוי של המילה נשמע חט). וצריך לזכור שגם חטא בגימטריה "חטא"... וצריך להזהר שלא יחטא אלא ישמור את מעשיו בראש השנה.

סדר הסימנים - מנהג א'

טו. יש כמה מנהגים בסדר של הסימנים, ונדבר על שני מנהגים עיקריים. המנהג הראשון הוא לעשות את הסדר לפי מה שכתוב בגמרא: קרא רוביא כרתי סילקא תמרי, וסימנם הוא ק"ר כס"ת. וכך היה נוהג רב האי גאון (והוא הראשון שהזכיר מנהג אמירת יהי רצון), שהיו מביאים לו סל גדול עם חמשת הסימנים הללו, ותחילה היה לוקח את הקרא שזה דלעת, ובערבית נקרא קרעא, ואומר עליו קרע גזר דיננו, ואנו משתמשים בזה לשני התפילות אחד מלשון קריעה שתקרע את רוע גזר דיננו, והשני הוא מלשון קריאה שיקראו לפניך זכויותנו. (והגאון יעב"ץ בסידורו הזהיר מאד שלא להחליף את האל"ף בעי"ן, כי אם יאמר שתקרא רוע גזר וכו' באל"ף, אין זה מברך אלא מנאץ ח"ו). ולפי מנהגו הוא התחיל את הסדר מהקרא ואחר כך רוביא כרתי סילקא ותמרים. והגר"מ מאזוז שליט"א (בית נאמן גליון 31 אות יט) נתן טעם להעדיף מנהג זה, כי עדיף להשאיר את כל הדברים המתוקים אחרי הסעודה, כי אחרי שאדם עשה המוציא עדיף שיביא את הדברים המלווחים שלא צריך לברך עליהם, למה? כי כולם באים מחמת הסעודה, אם זה דלעת, אם זה כרתי, אם זה רוביא, כולם אוכלים אותם בתור דברים הבאים מחמת הסעודה, ולא צריכים לברך עליהם.

מנהג שני בסדר הסימנים

טז. ויש מנהג שני, לפי הבן איש חי (פרשת נצבים אות ד) שמתחילים בתמרים ואחר רוביא יאכל כרתי וכו', ואחר כרתי יאכל סלקא וכו', ואחר כך יאכל קרא וכו', ואחר כך יאכל רימון מתוק וכו', ואחר כך יאכל תפוח מבושל בסוכר וכו'. ולמה תמרים? משום שהם משבעת המינים שהם קודמים לברכה, וצריך לכוין בברכת בורא פרי העץ להוציא בהם את התפוח והרימון ושאר פירות העץ אם יש לו. ולמרות שגם הרימון הוא משבעת המינים אבל התמר מוקדם ממנו לברכה שהוא מוקדם לארץ כמו שפסק בשו"ע. כמבואר בברכות (מא:): ובש"ע (סימן ריא סעיף ד). וכתוב בירושלמי (בכורים פרק א הלכה ג), שדבש המוזכר בפסוק היינו תמרים.

עץ התמר ניזון מן השמים

יז. טעם נוסף להקדמת התמר ראיתי שהביא הגאון רבי דוד ברדא שליט"א מעיה"ק טבריא, בקונטרס נפלא שהוציא על סדר ליל ראש השנה בשם "טוב רואי", וכתב שם בשם רבי אליהו הכהן מאיזמיר בספר מדרש תלפיות (ענף דקל) שכתב שכתוב במדרש שעץ התמר אין גידולו בגלל ששרשיו יונקים מן האדמה כשאר אילנות,

יב. מאותה סיבה שיש לנו לעשות התחלה טובה, תיקן הבן איש חי סדר תפילות לאמרם לפני הקידוש לסגולה, שאומרים 'ונח מצא חן בעיני ה' ושאר פסוקים של ברכה, ואחר כך אומרים תפתח לנו שערי אורה וכו', כל זה למה עושים? כדי שתהיה התחלה טובה, אם אדם מתחיל ברגל ימין כך ימשיך טוב, כמו שנאמר 'טוב אחרית דבר מראשיתו'. לכן בראש השנה משתדלים לעשות דברים שלא עושים כל השנה, כגון מה שכתוב בפוסקים בשם התלמוד ירושלמי "מאן דדמיך בראש השנה דמיך מזליה", דהיינו מי שישן בר"ה מזלו ישן. והובא להלכה ברמ"א (תקפג ס"ב). בא רבנו האר"י ז"ל ואמר שזה דוקא מי שישן לפני חצות, אבל אחרי חצות שכבר התעוררו הרחמים על ידי תקיעת שופר ואין לחוש לזה. ולכן אם מרגיש עייפות שישתדל לדחות את השינה עד אחרי חצות. וברך כלל כשמסיימים את הסעודה עובר כבר חצות היום ויכול לנח. ומה העניין הזה שלא לישון? אלא מהסיבה שהזכרנו שצריך להתחיל את השנה ברגל ימין, וכן בכל דבר. ולכן נכון לקום בר"ה לפני הנץ החמה ועדיף לפני עלות השחר.

שלא יצא שכרו בהפסדו

יג. ואמנם צריך לזכור כלל גדול בכל הענינים האלה שלא יצא שכרו בהפסדו. כי הנה למשל יש הלכה בשו"ע (סימן תפא ס"ב) שבבילי הסדר לא יישן אלא יעסוק בהלכות פסח עד שתחטפנו שינה, ובכל זאת כתב היעב"ץ (בסידור עמודי שמים) וגם רבנו חיים פאלאג'י (בחיים לראש דף קה) שאם זה יגרום לו להרדם בתפלת שחרית או שילך לישון ולא ילמד. וגם כאן צריך להזהר שלא יצא שכרו בהפסדו שלא יקום מוקדם ואח"כ ישן באמצע התפילה, כי אז עדיף שיקום יותר מאוחר ויתפלל טוב כשהוא עירני, כי התפילה היא מעיקר ההלכה אבל ההשכמה זה תוספת מעלה. ואפילו לגבי ליל שבועות שהאר"י ז"ל החמיר ואמר שמי שנשאר ער ולומד כל הלילה מובטח לו שישלים שנתו, בכל זאת כתבו האחרונים שאם יודע בנפשו שהוא ירדם בתפילה מוטב שילך לישון ויקום להתפלל כמו שצריך⁴.

להזהר מכעס בראש השנה

יד. מכל זה נלמד דבר גדול, אנשים כל כך מקפידים על מנהגים טובים בראש השנה, ומוסיפים כהנה וכהנה, כי בגמרא כתוב רק

3. ובירושלמי שלפנינו זה לא נמצא, כי הירושלמי חסר ממנו הרבה, וכיום לפנינו אין ירושלמי על קדשים וטהרות. וכבר נודע שכמה דברים המוזכרים בשם הירושלמי אינם מופיעים אצלנו. למשל, בספר תשב"ץ קטן לרבנו שמשון בר צדוק, תלמיד מהר"ם מרוטנבורג (סימן רנו) כתב בשם רבותינו בתלמוד ירושלמי: כל האומר פרשת המן בכל יום, מובטח הוא שלא יתמעטו מזונותיו, ואני ערב. ע"כ. ולפנינו זה לא מופיע. עוד דוגמה בשיטה מקובצת (בכורות ו: אות ב) כתב בשם הירושלמי שהמלאכים אכלו בשר בחלב אצל אברהם, ובירושלמי לפנינו לא מופיע. ויש עוד דוגמאות לזה.

4. סימן לדבר מליל הסדר, מצה היא מהתורה, מרור בזמן הזה הוא דרבנן, וכורך הוא רק הנהגה של הלל שהיה כורכן ואוכלן בבת אחת, ואנחנו אוכלים מצה ואז מרור ואחר כך כורך, ללמד שקודם עושים את המצה שהיא דאורייתא, אח"כ את המרור שהוא דרבנן, ואח"כ את הכורך שהוא מנהג.

(במערכת ברכות) הביא את זה משמו, והוסיף וכן אני נוהג. וזכורני עוד מילדותי שמר אבי שליט"א מברך אותנו בליל שבת, נוהג לברך קודם את הקב"ה ואומר "יתברך אלהי השמים" ואח"כ מברך אותנו. וגם בספר חמדת ימים (ראש השנה פ"ו) כתב שבשמחות וסעודות גדולות שנוהגים לומר בשעת שתיית יין 'לחיים', יש להקדים לברך את ה' ואח"כ לומר לחיים.

אם יש חשש הפסק באמירת 'יהי רצון' קודם האכילה

כא. יש מחלוקת באחרונים מתי לומר את היהי רצון, האם בין ברכת הנהנין לטעימה, או אחר הטעימה מחשש הפסק. כי לדעת החמדת ימים (שם) יברך ברכת הנהנין ויאמר היהי רצון, ורק אחר כך יטעם. ואין חשש הפסק באמירת היהי רצון לפי שהוא מענין הברכה, והוא אומר שכמו שכתוב בגמרא (ברכות מ.) שאם אדם אמר שיתנו אוכל לבהמה זה לא הפסק כי זה מענין הסעודה, כך גם כאן. וזה עדיף מאשר לומר את הנוסח אחרי האכילה, כי אחר שנאכל, חלף הלך לו, ובמה יתעורר כוחות העליונים בקול דברו ואין כל מאומה בידו. ולכן הנכון לאומרו קודם אכילה ואין כאן הפסק. ואפשר לסייע דבריו ממה שכתב העיטור (הלכות מילה דף גג) לענין ברית מילה: ומנהג ליתן מן היין בפי התינוק אחר ברכת היין ואחר כורת הכרית, ואחר כך נהגו להתפלל על הקטן קיים את הילד הזה לאביו ולאמו כו' ובקשת רחמים אינה הפסקה וכו'. ע"כ. והובא בטור (יו"ד סימן רסה). ומבואר שתפילה הקשורה לברכה אינה הפסק. [עיין בשו"ת "ימין משה" ח"א (חיו"ד סימן לו)].

כב. ואמנם למעשה, למרות שאין חשש הפסק בדיעבד, בכל זאת למה יעשה כך לכתחילה. והרי גם לענין ברית מילה נהגו לטעום קודם אמירת 'קיים את הילד' כמו שכתבו הפוסקים. ולכן כתב בספר מטה אפרים (סימן תקפג אות א) שקודם יאכל את הסימן שבידו, ואחר כך יאמר היהי רצון. והמאמר מרדכי (סימן תקפג אות ג) עשה בזה פשרה וכתב שיברך תחילה ויאכל מעט כדי שלא להפסיק בין ברכה לטעימה, ואחר כך יאמר יהי רצון על מה שנשאר לו לאכול. וכן היא דעת הבן איש חי ורבו רבי עבדאללה סומך בשו"ת זבחי צדק ח"ג (סימן קג). זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל, תזכו לשנים רבות נעימות וטובות. אמן.

אלא הוא יונק מלמעלה ומשם הוא מקבל שפע למטה בשרשים כדי שיתקיים בקרקע. לכן הצדיק נמשל לתמר. ולפי זה מובן למה עדיף להקדים את התמר ששרשו גבוה ביותר מאשר שאר הפירות.

להקדים ברכת ה' לאמירת יהי רצון

יח. אלו הנוהגים לאכול בתחילה את התמרים, אז קודם יברך 'בורא פרי העץ' על התמר, ויאכל ממנו, ואחר כך יקח תמר בידו ויאמר: יהי רצון שיתמו אויבינו ושונאינו וכל מבקשי רעיתנו. וכיון בבקשה זו על הכוחות הרעים שנבראו בעוונותינו.

יט. אבל לא נכון לעשות ההיפך, כמו אותם שלוקחים תמר ואומרים יהי רצון מלפניך שיתמו אויבנו ושונאינו, ורק אח"כ מברכים בורא פרי העץ, ולמה? כי תמיד צריך להקדים ברכת ה' לברכת האדם. שהרי הגמרא במסכת נדרים (דף לב:) אומרת שאין להקדים ברכת בשר ודם לברכת ה' ולמדו זאת ממה שכתוב בפרשת לך לך "ומלכי צדק מלך שלם" הוציא לחם ויין... ויברכהו ויאמר ברוך אברם לאל עליון... וברוך אל עליון", ומלכי צדק היה צריך להיות כהן גדול, שנאמר "והוא כהן לאל עליון", אבל הכהונה ניטלה ממנו וניתנה לאברהם, ומדוע, כיון שאמר ברוך אברהם... וברוך אל עליון, ובגלל שהקדים את ברכת אברהם לברכת ה' הפסיד את הכהונה לעולם. מכאן אמרה הגמרא שאסור להקדים ברכת עבד לברכת רבו.

כ. ולכן מרן החיד"א בספר דבש לפי (מערכת ב אות ט) כותב בשם הרב עיר וקדיש חסידא קדישא רבי יעקב חזק' שכשהיה רוצה לברך אדם היה אומר 'יתברך שמו של הקדוש ברוך הוא' ואח"כ היה מברך את האדם. וגם רבנו אליעזר פאפו בספר פלא יועץ

5. מה זה "שלם"? ירושלים. שבתחילה היתה נקראת שלם, ואחרי העקידה כתוב ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' "יראה", וזוהו נוצר השם ירושלם שהוא חיבור של "יראה" ו"שלם".

6. הוא היה אב ב"ד של פאדובה באיטליה, והחיד"א נדד בעולם בגלל שהיה שד"ר, וכשהיה בפאדובה הוא פגש את רבי יעקב חזק שהיה תלמידו של הרמח"ל, והיה להם קבוצה שנקראים "מבקשי ה'" והיו להם הרבה קבלות שתיקנו לעצמם, למשל היו אצלם משמרות של לימוד וזהר הקדוש בכל שעות היום והלילה.

הגליון יו"ל ע"י כולל "פלא יועץ"
להנצחת ימי לימוד, תרומות והוראות קבע:
058-445-6041
לכל עניני הגליון: r7647844@gmail.com
להזמנת מורנו הרב להוצאות ושיעורים:
058-764-7844
להנצחות ע"י הגליון: 058-764-7844
כתיבת השיעור והקלדה:
הרב יהונתן שמאי 054-859-0021

זמני השיעורים בשבת קודש
שעה 15:15
בית המדרש "יביע אומר"
שדרת בתי הכנסת, לוד
שעה 16:40
בית הכנסת "תפלה למשה"
רחוב המצביאים 5, לוד
לארכיון השיעורים:
03-617-1068 שלוחה 33
שידור חי בקול הלשון *6761

הגליון להצלות ולרפואת הרב אפרים בן יעל שליט"א ר' משה בן מרים הי"ו רועי בן אילת הי"ו. שפרה בת רבקה תחי'

חפצי לארץ עולם
במהדורה הישנה
סדרת הספרים הבהדיים
פרי עין הדר
ד' כרכים
מאת ראש הישיבה הארץ העליונה הרב אלעזר זאב רו שליט"א
בזמננו כל דבר כשרות ארבעת חסדים לבריתים. מנפיק הסוכות ועד ליטוק התורה לנפשו לכל הדעות והשקפות
הפצה: 054-200-3409
לוד ואילור תוכני: 058-764-7844
מחיר ספחור לרגל הוצאה

אדון הסליחות...
הננו שמחים להודיע לקהל הקדוש כי א"ה תתקיים סדרת שיעורים מקיפה **בענייני חודש אלול וחגי תשרי**
מפי רב בית הכנסת **הרב משה יוחאי רו שליט"א**
מדיי יום ראשון
בית הכנסת 'תפילה למשה' רחוב הסניצאים 3
בשעה: 19.30
בן אדם מיה לך נרדם...